

Keskkonnaministeeriumi valitsemisala 2016. aasta tegevuskava täitmise aruande lisa

Tulemusvaldkond: Keskkond

Üldeesmärk: *Vastutustundliku suhtumise kujundamine loodusesse ning Eesti inimestele puhta ja looduslikult mitmekesise elukeskkonna tagamine.*

Valdkonna lühianalüüs

Keskkonna tulemusvaldkonna jätkuvaks väljakutseks on leida tasakaal keskkonnakaitse ja keskkonnakasutuse eesmärkide saavutamisel. Tulemusvaldkonna üldeesmärgi saavutamise hindamiseks seati 2016-2019 valitsemisala arengukavas kaks mõõdikut. Esimese mõõdiku „Looduse mitmekesisuse ja loodusressursside kaitstus (kaitstavate alade pindala osakaal maismaast)“ planeeritud 2016. aasta sihttase (vähemalt 18,4%) ületati mõnevõrra (2016. a tegelik 18,7%). Mõõdiku tase on kasvavas trendis (2014.a 18,4% ja 2015.a 18,5%). See näitab, et meil on looduslikku rikkust, mille säilitamiseks ja kaitsmiseks on tehtud olulisi tegevusi. Tulemusvaldkonna mõõdiku „Kasvuhoonegaaside summaarne heitkogus kauplemissüsteemi välistes sektorites“ tase on 2016. a prognoosi kohaselt Euroopa Liidu seatud 2016. a piirmäärast (6,37 miljonit tonni CO₂ ekvivalenti) mõnevõrra väiksem (6,03¹ miljonit tonni CO₂ ekvivalenti). 2015. a piirmäär oli 6,35 miljonit tonni CO₂ ekvivalenti ja tegelik tase 6,09 miljonit tonni CO₂ ekvivalenti ning 2014. a numbrid vastavalt 6,32 miljonit tonni CO₂ ekvivalenti ja tegelik tase 6,104 miljonit tonni CO₂ ekvivalenti. Heitkoguste emissioon siiski sisuliselt oluliselt vähenenud ei ole ning numbrite vähenemine on seletatav kasvuhoonegaaside inventuuri energeetika-sektori meetodika täpsustamisest, mis on muutunud täpsemaks ka kauplemissüsteemi väliste sektorite heitkoguse arvutamise.

Tulemuste analüüs

Keskkonnakaitse ja keskkonnakasutuse tasakaalustatud eesmärkide saavutamiseks töötati välja ja lepiti kokku strateegilised arengusuunad kliimamuutuste leevendamise ja mõjudega kohanemise, maapõu ja maavarade (sh põlevkivi) kasutamise, merekeskkonna ja siseveekogude pinna- ja põhjavee kaitse, metsanduse ning kalavarude kaitse valdkondades.

Ühtekuuluvusfondi meetme raames on kaitsealuste liikide ja elupaikade säilitamiseks ning taastamiseks 2016. a jooksul tehtud kokku väljamakseid 4 miljoni euro ulatuses. Lõpetatud projektide ja tegevuste abil on seisundi parandamiseks toetust saanud elupaikade kogupindala 630 hektarit ning soetatud, rajatud ja rekonstrueeritud objektide arv seoses kaitstavate liikide või elupaikadega on 655.

Maaeluministeeriumiga saavutati 2016. aastal kokkuleppe, mille tulemusena makstakse alates 2017. a kevadest „Maaelu arengukava 2014-2020“ vahenditest toetust 308 tuhat euro ulatuses aastas väljaspool Natura 2000 alasid rangelt kaitstavate metsade omanikele.

Ühtekuuluvusfondi meetmest rahastati elanikele kvaliteetse joogivee ja reovee nõuetekohase kokku kogumise toetamise projekte. Nõuetekohaselt töötavate reoveepuhastite osakaaluks üle 2000 inimekvivalendi reostuskoormusega reoveekogumisaladel on prognooside kohaselt

¹ Tegemist on prognoosiga, 2016. a inventuuri esialgsed andmed esitatakse 2017. a juulis ja lõplikud 2018. aastal.

saavutatud 89%, mis on planeeritud tasemest (85%) suurem. Näitaja paranemise põhjuseks on kiirem investeerimisprojektide elluviimine, mille tulemusena on suurenenud kanaliseeritud elanike ja rekonstrueeritud reoveepuhastite arv.

Eesmärgiks seatud elutähtsa teenuse tagamiseks meteoroloogiliste vaatlusandmete kättesaadavus on 100% ulatuses 2016. aastaks saavutatud. Riigi territooriumi kaetus nõuetekohase optimaalse seirevõrguga järjest kasvab. Ühtekuuluvusfondi meetme tegevuste käigus renoveeriti hüdro- ja meteoroloogilise vaatlusvõrgu taristut ning uuendati mõõteseadmeid. Tegevused jätkuvad ka järgnevatel aastatel.

Olulise keskkonnamõjuga rikkumiste arv on suurenenud 20lt (2015) 30le (2016), kuid see on seletatav tõsisematele ja enim keskkonda mõjutavatele probleemidele keskendumisega, mistõttu menetluste üldarv vähenes, kuid kasvas n-ö suurte juhtumite osakaal. Pool tõusust tuli kaitstava loodusobjekti kaitse juhtumitest, mis olid 2016. aastal looduskaitse valdkonna prioriteetideks. Suurenenud on järelevalve nii vanarehvide kogumise kui ka käitluse üle, mille tulemusena on algatanud mitmeid vääртеomenetlusi ja asendustäitmine Tartumaal Raadil.

Olulisemaks valdkonnaüleseks IT arendusprojektiks oli keskkonnaotsuste autonoomse infosüsteemi KOTKASE arendused ning I etapi tulemusel valminud kasutajasõbralik AME (ametniku portaal) ja AVE (avalik portaal) e-teenuse rakendus keskkonnakomplekslubade taotlemiseks. Teiseks oluliseks suureks arendusprojektiks oli uue keskkonnaseire andmete kogumise ja avalikustamise infosüsteem KESE, mis hõlmab esmajärjekorras vee, elustiku ja mulla valdkonna seireandmed ning andmed seirejaamade, -alade ja -kohtade kohta. Mõlema projekti arendustööd jätkuvad järgnevatel aastatel.

Peamised kitsaskohad

Ressursikasutuse poolest ei ole Eesti olukord oluliselt paranenud ning kodumaine materjali-tootlikkus (SKP ja kodumaise toormekasutuse suhe) on küll planeeritud tasemel (0,43 eur/kg kohta), kuid endiselt üks ELi madalamaid näitajaid. Seda selgitab muuhulgas asjaolu, et 2016. a avatud ressursitõhususe meetmed ei ole veel käima läinud ning oodatud mõju projektide eluviimisel saavutatakse pikemaajaliselt.

Väljakutseks on ka olmejäätmete ringlussevõtu aastaks 2020 seatud sihttaseme saavutamine, mis on osaliselt tingitud olmejäätmete liigiti kogumise taristu ebaefektiivsusest. Kui 2015. a oli olmejäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist 33%, siis 2016. a prognooside kohaselt vaid 35% (sihttase 39%) ning 2020. a sihttaseme (50%) saavutamine on suureks väljakutseks. Eesmärgi täitmiseks eraldati 2017. a riigieelarvest kohalike omavalitsustele 2,2 miljonit eurot jäätmekäitluse korraldamisega seotud kulude katteks, mis peaks aitama olukorda parandada, kuid ei taga suure tõenäosusega kõiki vajalikke muudatusi ja arenguid. Täiendavalt planeeritakse eesmärgi saavutamiseks Ühtekuuluvusfondi meetmest taotlusvoorude läbiviimist jäätmete ringlussevõtu projektide toetamiseks.

Veemajandustaristu projektide abil planeeriti aastaks 2016. tagada tarbijatele ühisveevärgist nõuetele vastav joogivesi 99% ulatuses, kuid hetkeprognooside kohaselt saavutati osakaaluks 98%. Eesmärk tagada aastaks 2019 kõigile ühisveevärgist tarbijatele nõuetele vastav joogivesi on saavutatav järgnevatel aastatel tegevuste mahu kasvuga.

Maareformi lõpetamine ja riigi maareservi moodustamine on oodatust kauem aega võtnud, kuid see on endiselt Maa-ameti prioriteetideks. Riigi maareservi säilitamise ühtsed põhimõtted, tegevused ja täiendavad vahendid maareformi lõpetamise kiirendamiseks kiideti heaks Vabariigi Valitsuse 26.01.2017 kabinetiistungil.